

WPROWADZENIE (prof. dr hab. Lech Falandysz)	9
Tradycja i współczesność	9
Krótkie dzieje przygotowania i uchwalenia konstytucji z 1997 roku	10
Najważniejsze zmiany i punkty sporne	
– czyli jaką mamy konstytucję?	13
Kontrowersyjna preambuła	14
Prawa i wolności	16
Powszechna skarga konstytucyjna	19
Ustrój Rzeczypospolitej	22
Uwagi końcowe	27

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Preambuła	29
Rozdział I. RZECZPOSPOLITA (art. 1–29)	31
Rozdział II. WOLNOŚCI, PRAWA I OBOWIĄZKI CZŁOWIEKA	
I OBYWATELA (art. 30–86)	37
Zasady ogólne (art. 30–37)	37
Wolności i prawa osobiste (art. 38–56)	40
Wolności i prawa polityczne (art. 57–63)	45
Wolności i prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne (art. 64–76)	48
Środki ochrony wolności i praw (art. 77–81)	52
Obowiązki (art. 82–86)	54
Rozdział III. ŹRÓDŁA PRAWA (art. 87–94)	55
Rozdział IV. SEJM I SENAT (art. 95–125)	58
Wybory i kadencja (art. 96–101)	59
Posłowie i senatorowie (art. 102–108)	61
Organizacja i działanie (art. 109–124)	63
Referendum (art. 125)	69
Rozdział V. PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ (art. 126–145)	69
Rozdział VI. RADA MINISTRÓW I ADMINISTRACJA RZĄDOWA (art. 146–162)	79
Rozdział VII. SAMORZĄD TERYTORIALNY (art. 163–172)	86
Rozdział VIII. SĄDY I TRYBUNAŁY (art. 173–201)	89
Sądy (art. 175–187)	89
Trybunał Konstytucyjny (art. 188–197)	93
Trybunał Stanu (art. 198–201)	97
Rozdział IX. ORGANY KONTROLI PAŃSTWOWEJ I OCHRONY PRAWA (art. 202–215)	99

Najwyższa Izba Kontroli (art. 202–207)	99
Rzecznik Praw Obywatelskich (art. 208–212)	101
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (art. 213–215)	102
Rozdział X. FINANSE PUBLICZNE (art. 216–227)	103
Rozdział XI. STANY NADZWYCZAJNE (art. 228–234)	108
Rozdział XII. ZMIANA KONSTYTUCJI (art. 235)	111
Rozdział XIII. PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE (art. 236–243)	113

POWSZECHNA SKARGA KONSTYTUCYJNA

W PRAWIE POLSKIM (Beata Szepietowska)

I. Merytoryczne przesłanki wniesienia skargi	122
1. Podmioty legitymowane do wniesienia skargi	122
2. Podstawa i przedmiot skargi	123
3. Warunki formalne wniesienia skargi	125
II. Postępowanie ze skargą (na podstawie ustawy	
o Trybunale Konstytucyjnym)	126
1. Wszczęcie postępowania	126
2. Wstępne rozpoznanie skargi	127
3. Orzekanie w sprawie skargi	128
III. Skutki prawne wyroku w sprawie skargi	130

WZÓR POWSZECHNEJ SKARGI KONSTYTUCYJNEJ

(prof. dr hab. Lech Falandysz) 135

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

uchwalona 10 grudnia 1948 r. w Paryżu
na Trzeciej Sesji Ogólnego Zgromadzenia
Organizacji Narodów Zjednoczonych 143

KONWENCJA O OCHRONIE PRAW CZŁOWIEKA I PODSTAWOWYCH WOLNOŚCI

sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r.,
zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8
oraz uzupełniona Protokołem nr 2 [ujednolicony tekst] 153

Rozdział I (art. 2–18)	156
Rozdział II (art. 19)	163
Rozdział III (art. 20–37)	163
Rozdział IV (art. 38–56)	170
Rozdział V (art. 57–66)	174

MIĘDZYNARODOWY PAKT PRAW OBYWATELSKICH I POLITYCZNYCH

otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.	179
Część I (art. 1)	182
Część II (art. 2–5)	183
Część III (art. 6–27)	185
Część IV (art. 28–47)	194
Część V (art. 48–53)	203

PROTOKÓŁ FAKULTATYWNY

do Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, uchwalony przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 16 grudnia 1966 r. w Nowym Jorku	207
--	-----

MIĘDZYNARODOWY PAKT PRAW GOSPODARCZYCH, SPOŁECZNYCH I KULTURALNYCH

otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.	215
Część I (art. 1)	218
Część II (art. 2–5)	219
Część III (art. 6–15)	220
Część IV (art. 16–25)	226
Część V (art. 26–31)	229

UKŁAD EUROPEJSKI

ustanawiający stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską, z jednej strony, a Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z drugiej strony, sporządzony w Brukseli dnia 16 grudnia 1991 r.	233
Część I. DIALOG POLITYCZNY (art. 2–5)	242
Część II. ZASADY OGÓLNE (art. 6)	243
Część III. SWOBODNY PRZEPŁYW TOWARÓW (art. 7–36)	244
Rozdział I. Produkty przemysłowe (art. 8–17)	245
Rozdział II. Rolnictwo (art. 18–21)	248
Rozdział III. Rybołówstwo (art. 22–23)	250
Rozdział IV. Wspólne postanowienia (art. 24–36)	250
Część IV. PRZEPŁYW PRACOWNIKÓW, ZAKŁADANIE PRZEDSIĘBIORSTW, ŚWIADCZENIE USŁUG (art. 37–58)	256
Rozdział I. Przepływ pracowników (art. 37–43)	256
Rozdział II. Zakładanie przedsiębiorstw (art. 44–54)	259
Rozdział III. Świadczenie usług między Polską a Wspólnotą (art. 55–57)	266
Rozdział IV. Postanowienia ogólne (art. 58)	269

Część V. PŁATNOŚCI, KAPITAŁ, KONKURENCJA I INNE POSTANOWIENIA DOTYCZĄCE GOSPODARKI, ZBLIŻANIE PRZEPISÓW PRAWNYCH (art. 59–70)	270
Rozdział I. Płatności bieżące i przepływ kapitału (art. 59–62)	270
Rozdział II. Konkurencja i inne postanowienia dotyczące gospodarki (art. 63–67)	272
Rozdział III. Zbliżanie przepisów prawnych (art. 68–70)	276
Część VI. WSPÓŁPRACA GOSPODARCZA (art. 71–94)	277
Część VII. WSPÓŁPRACA KULTURALNA (art. 95)	292
Część VIII. WSPÓŁPRACA FINANSOWA (art. 96–101)	293
Część IX. POSTANOWIENIA INSTYTUCJONALNE, OGÓLNE I KOŃCOWE (art. 102–122)	295

USTAWA O TRYBUNALE KONSTYTUCYJNYM

z dnia 1 sierpnia 1997 r.	303
--	-----

Rozdział 1. WŁAŚCIWOŚĆ I USTRÓJ TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO (art. 1–18)	305
Rozdział 2. POSTĘPOWANIE PRZED TRYBUNAŁEM (art. 19–58)	312
Przepisy ogólne	312
Postępowanie o stwierdzenie zgodności ratyfikowanych umów międzynarodowych i aktów normatywnych z Konstytucją oraz w sprawie pytań prawnych	320
Orzekanie w sprawach skarg konstytucyjnych	321
Rozstrzyganie sporów kompetencyjnych	323
Badanie zgodności celów lub działalności partii politycznych z Konstytucją	323
Rozdział 3. ZASADY I TRYB ORZEKANIA ORAZ WYKONYWANIA ORZECZEŃ (art. 59–81)	325
Rozprawy i posiedzenia	325
Orzeczenia Trybunału	327
Rozdział 4. ZMIANY W PRZEPISACH OBOWIĄZUJĄCYCH ORAZ PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE (art. 82–93)	332

UCHWAŁA ZGROMADZENIA OGÓLNEGO SĘDZIÓW TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO

z dnia 22 października 1997 r. w sprawie regulaminu Trybunału Konstytucyjnego	337
--	-----

Załącznik:

REGULAMIN TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO	341
--	-----

Rozdział I. ORGANY TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO (§ 1–8)	343
--	-----

Rozdział II. NADAWANIE BIEGU WNIOSKOM (PYTANIOM PRAWNYM) W SPRAWIE ZGODNOŚCI AKTÓW NORMATYWNYCH Z KONSTYTUCJĄ, RATYFIKOWANYMI UMOWAMI MIĘDZYNARODOWYMI LUB USTAWĄ (§ 9–12)	347
Rozdział III. WNIOSKI W SPRAWIE SPORÓW KOMPETENCYJNYCH (§ 13–16)	349
Rozdział IV. NADAWANIE BIEGU SKARGOM KONSTYTUCYJNYM (§ 17–22)	350
Rozdział V. ROZPRAWA I JEJ PRZYGOTOWANIE (§ 23–30)	351
Rozdział VI. NARADA SĘDZIOWSKA ORAZ ORZĘKANIE (§ 31–37)	353
Rozdział VII. WYKONYWANIE ORZECZEŃ (§ 38–40)	356
Rozdział VIII. SYGNALIZOWANIE UCHYLEŃ I LUK W PRAWIE (§ 41–43)	357
Rozdział IX. WEWNĘTRZNY TOK POSTĘPOWANIA Z PISMAMI I AKTAMI SPRAW (§ 44–47)	358

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 13 października 1997 r. w sprawie wysokości oraz zasad pobierania wpisu od skargi konstytucyjnej	361
--	-----

Ustawa z dnia 17 marca 1921 r.

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

[tzw. konstytucja marcowa]	365
Rozdział I. RZECZYPOSPOLITA (art. 1–2)	367
Rozdział II. WŁADZA USTAWODAWCZA (art. 3–38)	367
Rozdział III. WŁADZA WYKONAWCZA (art. 39–73)	376
Rozdział IV. SĄDOWNICTWO (art. 74–86)	384
Rozdział V. POWSZECHNE OBOWIĄZKI I PRAWA OBYWATELI (art. 87–124)	386
Rozdział VI. POSTANOWIENIA OGÓLNE (art. 125)	394
Rozdział VII. POSTANOWIENIA PRZEJŚCIOWE (art. 126)	395

USTAWA KONSTYTUCYJNA

z dnia 23 kwietnia 1935 r. [tzw. konstytucja kwietniowa]	397
---	-----

Rozdział I. RZECZYPOSPOLITA POLSKA (art. 1–10)	399
Rozdział II. PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ (art. 11–24)	401
Rozdział III. RZĄD (art. 25–30)	405
Rozdział IV. SEJM (art. 31–45)	407
Rozdział V. SENAT (46–48)	411
Rozdział VI. USTAWODAWSTWO (art. 49–57)	412
Rozdział VII. BUDŻET (art. 58–60)	415
Rozdział VIII. SIŁY ZBROJNE (61–63)	416
Rozdział IX. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI (art. 64–71)	417

Rozdział X. ADMINISTRACJA PAŃSTWOWA (art. 72–76)	419
Rozdział XI. KONTROLA PAŃSTWOWA (art. 77)	421
Rozdział XII. STAN ZAGROŻENIA PAŃSTWA (art. 78–79)	421
Rozdział XIII. ZMIANA KONSTYTUCJI (art. 80)	422
Rozdział XIV. PRZEPISY KOŃCOWE (art. 81)	423

USTAWA KONSTYTUCYJNA

z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym [tzw. Mała Konstytucja]	425
Rozdział 1. ZASADY OGÓLNE (art. 1–2)	427
Rozdział 2. SEJM I SENAT (art. 3–27)	428
Rozdział 3. PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ (art. 28–50)	435
Rozdział 4. RADA MINISTRÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ (RZĄD) (art. 51–69)	441
Rozdział 5. SAMORZĄD TERYTORIALNY (art. 70–75)	446
Rozdział 6. PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE (art. 76–78)	447

PRZEPISY KONSTYTUCYJNE

utrzymane w mocy na podstawie art. 77 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą i wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz o samorządzie terytorialnym	449
Rozdział 1. PODSTAWY USTROJU POLITYCZNEGO I GOSPODARCZEGO (art. 1–10)	451
Rozdział 4. TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY, TRYBUNAŁ STANU, NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI, RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH, KRAJOWA RADA RADIOFONII I TELEWIZJI (art. 33a–36b)	453
Rozdział 7. SĄD I PROKURATURA (art. 56–66)	455
Rozdział 8. PODSTAWOWE PRAWA I OBOWIĄZKI OBYWATELI (art. 67–93)	457
Rozdział 9. ZASADY PRAWA WYBORCZEGO DO SEJMU I SENATU ORAZ PREZYDENTA (art. 94–102)	464
Rozdział 10. GODŁO, BARWY I STOLICA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ (art. 103–105)	465
Rozdział 11. ZMIANA KONSTYTUCJI (art. 106)	466